

Småföretagens erfarenheter från Covid-19

En studie av pandemins effekter för gruppen småföretag. Sammanfattande bedömningar och resultat, rapport 1.

Professor emeritus Håkan Boter, Umeå universitet

Professor emeritus Anders Lundström, Mittuniversitet

Innehåll

Förord	3
Inledning	4
Metod och urval	5
Jämförelse av kvinnor och män som operativa företagsledare	7
Tre regionala grupper	9
Företagande inom fyra delbranscher	10
Försäljningsmönster	12
Pandemin – påverkan och stöd	13
Påverkan.....	13
Stödprogram – Behov och användning.....	15
Stödprogram – Olika bakgrundsfaktorer	18
Pandemin – Framtid och sysselsättning	20
Sammanfattning	23
Pandemins totala effekter varierar kraftigt mellan delbranscher men de totala effekterna på sysselsättningen är begränsade.	23
Småföretag uppger att de har haft stor nytta av de statliga stödprogrammen.....	23
Inom vissa områden finns signifikanta skillnader mellan kvinnor och män.....	24
För de flesta jämförelser mellan kvinnor och män finns inga signifikanta skillnader.	24
Bilaga 1. Enkät	25
Bilaga 2. Bakgrundsdata	29
Bilaga 3. Tabell 17	30
Referenser	31

Förord

2019 bildade Almi Företagspartner ett forskningsråd där samtliga externa medlemmar har forskarbakgrund och i olika roller haft en nära anknytning till bland annat entreprenörskap, företagsutveckling och kompetensutveckling. Syftet med forskningsrådet är att stärka Almis förmåga att utveckla sin verksamhet, få en nära koppling till aktuell forskning samt att också driva gemensamma utvecklingsprojekt.

Under våren 2020 diskuterade Almi och dess forskningsråd vilka effekter som kan uppstå på grund av Coronapandemin, dels vad gäller de mindre och medelstora företagens behov av utvecklingsstöd, dels vilka utmaningar som Almis verksamhet ställs inför framgent. Ett resultat av dessa diskussioner blev att Almi gav uppdrag till två av medlemmarna i forskningsrådet Håkan Boter och Anders Lundström att omgående inleda en studie av pandemins effekter för gruppen småföretag.

Detta är en första avrapportering av detta uppdrag. Via en enkät utförd av SKOP AB har 1 200 företagsledare via telefonintervjuer förmedlat sina erfarenheter om pandemins effekter på deras verksamhet. Under arbetsprocessen har de ansvariga forskarna haft fortlöpande kontakter med Almi och forskningsrådet som har engagerats som bollplank och granskare av studiens uppläggning, enkätutförning och framtaget arbetsmaterial.

Almi vill framföra ett stort tack för det arbete som Anders Lundström och Håkan Boter har gjort och även tack för det ovärderliga stödet som forskningsrådet har bestått arbetet med. Rapportens innehåll ansvarar dock forskarna själva för.

Almis forskningsråd:

Professor emeritus Leif Lindmark, Handelshögskolan i Stockholm
Professor emerita Carin Holmqvist, Handelshögskolan i Stockholm
Professor emerita Elisabeth Sundin, Linköpings universitet
Docent Besrat Tesfaye, Södertörns Högskola
Professor Malin Tillmar, Linnéuniversitetet
Docent Caroline Wigren-Kristoffersson, Lunds universitet
Ekon dr Anna Kremel, Örebro universitet
Professor emeritus Håkan Boter, Umeå universitet
Ekon dr Dan Hjalmarsson, Handelshögskolan i Stockholm
Professor emeritus Anders Lundström, Mittuniversitet
Ekon dr Anna Sörensson, Mittuniversitetet
Professor Malin Malmström, Luleå tekniska universitet
Professor Karl Wennberg, Handelshögskolan i Stockholm
Ekon dr. Anders Kärnä Linköpings universitet

Britta Burreau
Vd och koncernchef
Almi Företagspartner AB

Inledning

Tidigare forskning om kriser inom företagssektorn är relativt begränsad. Studier har dock fokuserat på hur man i förväg kan upptäcka kommande kriser och om man kan anpassa sin verksamhet till de villkor som gäller under pågående krisperioder. De kriser som i modern tid har studerats har dock främst gällt till exempel negativa effekter som skapats av konjunktur-nedgångar, finansiella kriser eller naturkatastrofer. Den nu pågående pandemin är dock i flera avseenden radikalt annorlunda än tidigare kriser. Covid-19 har hittills medfört stora inskränkningar för samhället att fungera, dels genom att näringslivet fått begränsade möjlighet, dels också att kraftfulla hinder har skapats för civilsamhället att fungera effektivt.

Pandemins inledande veckor innebar att både efterfrågan och utbud inom företagssektorn plötsligt blev påtagligt reducerad och nedskärningar inom verksamheten var för många företag helt nödvändigt att genomföra. För mindre företag, med en begränsad resurspotential, blev det nödvändigt att generera en palett av olika kompletterande insatser för att klara krisens första fas, till exempel att använda tidigare sparade resurser men även aktivt nyttja sitt företagsnätverk för byte av resurser och ökad samverkan. Perspektivet vid denna tidpunkt var dock att detta skulle vara insatser för att överleva i ett kortare perspektiv och därefter skulle allt återgå till det normala. Det har nu visat sig att det behövts betydligt mer uthålliga insatser, skjuta upp pågående investeringsprojekt samt också nyttja de stödprogram som successivt inrättats under pandemins första halvår (Wenzel et al, 2020; Thorgren & Williams, 2020). Krisen har försämrat möjligheterna att i full skala driva effektiv kommersiellt inriktad verksamhet men också öppnat upp för nya affärs-möjligheter. Ett exempel på detta är "effectuation" som innebär att de företag som befinner sig i utvecklingsprocesser inte nödvändigtvis behöver kvarstå vid en ursprunglig affärsidé utan fort-löpande kan utveckla en förmåga att växla spår, söka nya affärslösningar och på det viset med små steg framgångsrikt kunna manövrera i en turbulent och osäker omgivning (Sarasvathy, 2001; Reymen et al, 2015).

I den här studien rapporteras om hur företag har klarat av pandemins första halvår. Underlaget för analyser består av intervjuer med 1200 småföretag från fyra olika branschsegment och resultaten visar på olika utfall. Vissa företagsgrupper har haft, och har fortfarande, kvarstående betydande negativa effekter medan andra kategorier endast marginellt har berörts, och sedan har vi en mindre gruppering som noterat en växande försäljning och emellanåt också signaler från marknaden att nya produkter och tjänster behövs den närmaste framtiden. Det kan till och med vara så att svallvågorna som följer med Covid-19 kommer att öppna upp för nya perspektiv som berör och stimulerar entreprenörer, företag, kunder och marknader (Davidsson, 2020).

Metod och urval

En målsättning vid urvalet av vilka företagsgrupper som skulle ingå i denna undersökning var att dessa skulle täcka situationen under Coronapandemin för små företag verksamma både i tillverkande och servicebranscher. Arbetet med urvalet har följt Eurostats klassificeringar av näringsgrenar (Eurostat, 2015) och beträffande tillverkningsbranscher valt den breda gruppen av företag vilka kännetecknas av ett högt eller medelhögt nyttjande av teknologi i sina verksamheter. Detta gäller företag som har personal med erfarenhet och högre utbildning vilket ger mottagar-kapacitet att driva egna innovationsprocesser men även nyttiggöra externt tillgänglig kunskap. Exempel på branscher inom denna kategori är områden som medicin, kemi, datorutrustning och andra digitala produkter och tjänster samt bil- och transportsektorn. Den andra gruppen inom tillverkningssektorn är där företagen har lägre krav på den kärnteknologi som nyttjas i verksamheten. Utveckling drivs här av erfarenhetsbaserad lärande, utveckling i mindre steg och nyttjande av mogen teknologi. Exempel på branscher med lägre krav på teknologinivå kan nämnas tillverkning av produkter av metall, plast, livsmedel samt produkter kopplade till skog och jordbruk.

Eurostat har också en standard för klassificering av serviceinriktade branscher där de två huvudgrupperna är kunskapsintensiv respektive mindre kunskapsintensiv verksamhet. Vi har funnit det lämpligt att just i denna studie välja två specifika servicebranscher som under Coronapandemins första halvår har ställts inför särskilda utmaningar. Det första valet gäller hotell/restaurang, SNI 55 och 56, vilket är de branscher som drabbats hårdast av pandemin och tillgänglig statistik visar att omsättningen för företagen i denna sektor har minskat med 30-50 procent och att över 40 procent av personalstyrkan har korttidspermitterats under perioden mars-juni 2020 (SCB 2020). Den andra valda servicebranschen är detaljhandel, SNI 47, där situationen med ökad grad av hemmaarbete och permitteringar radikalt har ökat omsättningen inom livsmedelshandeln. Däremot finns det också delbranscher inom detaljhandeln som omvänt också drabbats negativt av den pågående pandemin.

Tabell 1

Strata	Företag i tillverkande branscher	Totalt antal företag 5-49 anställda		Urval
Hög och medelhög teknologi				
A	20 Kemikalier	5-9 anställda	627	300
	21 Farmaceutiska produkter och mediciner	10-49 anställda	ftg1 016 ftg	
	26-30 Datorer, elektronik, elektricitet, maskiner, fordon	Totalt	1 643 ftg	
Medellåg och låg teknologi				
B	10-19 Livsmedel, textil, kläder, gummi, plast, produkter från skog och jordbruk, grafiska produkter	5-9 anställda	2 836 ftg	300
	22-25 Produkter av gummi, plast, metall	10-49 anställda	3 401 ftg	
	31-33 Möbler, annat, maskinreparationer	Totalt	6 236 ftg	
Företag i servicebranscher				
C	47 Detaljhandel	5-9 anställda	3 942 ftg	300
		10-49 anställda	3 210 ftg	
		Totalt	7 152 ftg	
D	55, 56 Hotell, restaurang	5-9 anställda	4 598 ftg	300
		10-49 anställda	4 124 ftg	
		Totalt	8 722 ftg	
Totalt urval				1 200

Från de fyra branschkategorierna gjordes fyra slumpmässiga urval, ett i varje bransch. Enbart aktiva mindre företag ingår i studien, företag med 5-49 anställda. Anledningen till att företag med färre än 5 anställda har exkluderats är att många bland dessa minsta mikroföretag är relativt unga och därmed fortfarande befinner sig i en uppstartsfas där verksamheten inte har hunnit utvecklas fullt ut. En annan anledning är att en viss andel av dessa minsta företag bedrivs som verksamheter vid sidan om ett fulltidsarbete, engagemang i andra företag, eller som ”extraknäcksbolag”. I tabellen ovan visas vilka delbranscher som ingår, det totala antalet befintliga företag uppdelat i två storleksklasser samt urvalets storlek per strata och för hela studien. De tre grupper som slutligen kom att ingå i studien var företag med 5-9 anställda, de med 10-19 anställda samt de med 20-49 anställda.

Frågeformuläret utvecklades i samverkan mellan ansvariga forskare, den vetenskapliga ledaren hos SKOP-analys samt personal från Almi. Ett utkast till enkät granskades också i en särskild workshop med Almis forskningsråd. Datainsamlingen genomfördes av Skandinavisk Opinion – SKOP, och de utvalda företagen kontaktades via telefon. Intervjupersonerna söktes under olika tider på dagen för att det skulle passa in i företagets arbetsschema. Sammantaget sökte SKOP kontakt med 1537 företagsledare och det slutliga antalet genomförda intervjuer blev 1 201 stycken. Personalen vid SKOP förde noggranna anteckningar beträffande karaktäristika för bortfallsföretagen (21 procent) men inga skevheter i materialet uppstod under processen. De kontaktade företagen visade stort intresse för att delta i studien och anledningarna till att inte delta rörde i många fall tillfälliga arbetsbelastningar. De strata som vägledde det slumpmässiga urvalet, med 300 företag i fyra olika branschsegment uppfylldes helt. Svaren har för bearbetningar viktats så att de fyra branschsegmenten får lika stor inverkan på analysen. Vår slutliga bedömning är att urvalets storlek, enkätens utformning och datainsamlingens genomförande skapar ett datamaterial som är representativt för den population av företag som finns i de fyra aktuella branschsegmenten och i storleksintervallet 5-49 anställda.

Med syftet att öka möjligheterna till en breddad och fördjupad analys av det insamlade materialet har också ytterligare bakgrundsinformation om de medverkande företagen inhämtats och ”dockats” till de ingående enkätföretagen. Detta gäller nyckeltal för dessa företag avseende de närmast föregående åren (2017-2019) innan pandemin slog till i mars 2020, till exempel antal anställda, omsättning, lönsamhet, och ekonomisk status.

Jämförelse av kvinnor och män som operativa företagsledare

Sedan ett antal år tillbaka har Tillväxtverket, i partnerskap med SCB, kartlagt och analyserat kvinnor i näringslivet och visat att cirka 25 procent av alla företag leds av kvinnor. Den definition som används utgår från begreppet operativ företagsledare vilket definieras som ”den person som sköter den löpande förvaltningen i ett företag med minst en förvärvsarbetande” (SCB, 2019). Denna definition är därvid inte identisk med begreppet entreprenör där det senare vanligtvis förutsätter ett ekonomiskt ägande och statistiken visar att 85 procent av de företag som leds av kvinnor som operativa företagsledare också är ägare/delägare i dessa företag. I denna studie har vi dock utgått ifrån att operativ företagsledare trots detta är en användbar definition för kvinnor med strategiska ledningsroller vilket också förutsätter, särskilt med tanke på att studieobjektet är små företag, långtgående entreprenöriella kvalifikationer inom affärsutveckling och risktagande. 79 procent av dessa företagare är också ägare/delägare.

I studien representerar knappt 20 procent av de som besvarat enkäten av gruppen kvinnoledda företag. En viktig orsak till att denna andel underskrider riksnormen 25 procent är att vi valt att inte medta de allra minsta mikroföretagen, de mellan 1-4 anställda, vilket är en grupp som har en högre andel företag ledda av kvinnor. Urvalets fördelning på män och kvinnor är följande:

Tabell 2 Kön

	Andel	Antal
Kvinna	19	229
Man	81	972
Totalt	100	1 201

Studeras hur andel företag med kvinnor som företagsledare fördelas mellan de fyra branscherna har de båda tillverkande kategorierna en lägre andel kvinnor än förväntat medan de både servicebranscherna har en högre andel kvinnor i denna roll. Jämförs materialet för denna studie med annan statistik visar SCBs datamaterial att operativ företagsledare i tillverkande företag är 15 procent medan branscherna detaljhandeln och hotell/restaurang har 24 respektive 30 procent. Under urvalsprocessen valdes också de två senare servicebranscherna ut bl a av den anledningen att det här finns en högre andel kvinnor i ledande positioner likväl som verksamheten överlag kännetecknas av yrkeskategorier med ett betydande inslag av kvinnor.

Över hälften av företagen (53 procent) tillhör den minsta storleksklassen, mätt i antal anställda, 30 procent ingår i företagsgruppen med 10-19 anställda samt 17 procent i gruppen 20-49 anställda. Skillnaden mellan företag som är ledda av kvinnor respektive män visar att andelen kvinnor i rollen som ledare är högst för mikroföretag, det vill säga företag med under 10 anställda.

Företagsledarens ålder har medtagits av den anledningen att befintlig forskning tydligt indikerar att detta kan inverka på företagskulturen och därmed även sättet av leda ett företag. Vi menar att en ledarstil får särskild betydelse när ett samhälle ställs inför en global pandemi med genuin osäkerhet som följd. En studie som nyligen genomförts under den pågående pandemin visar att äldre personer, jämfört med yngre, har en bättre förmåga att kunna hantera stressfaktorer i omgivningen. Dessa resultat indikerar därvid att äldre i rollen som företagsledare är en styrka som kan nyttjas för att hantera avancerade påkänningar som en pandemi skapar (Carstensen et al,

2020). En stigande ålder hos företagsledaren medför också att dennes nätverkskopplingar, som bygger på etablerade kontakter med ett stort förtroendekapital, kommer till nytt i situationer med stor stress, risk och osäkerhet (Newman et al, 2015).

Urvalet av företag visar att fördelningen mellan kvinnor och män avseende företagens vd-poster i huvudsak följer den 20-80 struktur som gäller basurvalet. Den grupp av företag som har en kvinnlig ledare som är 61 år eller äldre har dock en signifikant lägre andel jämfört med motsvarande på manssidan.

Tabell 3

	Kvinnor		Män		Totalt	
	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal
Bransch						
Tillverkning – Högteknologi	13*	39	87*	236	25	300
Tillverkning – Lågteknologi	14*	42	86*	258	25	300
Service – Detaljhandel	21	64	79	236	25	300
Service – Hotell/Restaurang	28*	84	72*	217	25	301
	19	229	81	972	100	1 201
Antal anställda						
5-9 personer	22*	138	78*	502	53	640
10-19 personer	16*	56	84*	302	30	358
20-49 personer	17	35	83	168	17	203
	19	229	81	972	100	1 201
Intervjupersonens ålder						
40 år eller yngre	20	36	80	141	15	177
41-60 år	21	165	79	630	67	795
61 år eller äldre	13*	28	87*	187	19	215

* Signifikant skillnad inom gruppen (med 95 procent sannolikhet)

Total andel kvinnor i urvalet är som sagt 19 och andelen män 81 procent. Högst andel kvinnor finns inom restaurang och hotell 28 procent samt detaljhandel 21 procent, högst andel män inom tillverkningsindustrin (hög eller medelhög innovationsgrad 87 procent respektive låg eller medel-låg innovationsgrad 86 procent). Vi har närmare undersökt eventuella skillnader mellan karaktäristiska för män respektive kvinnor. Andelar hos de två grupperna och skillnader däremellan är inte detsamma som att karaktäristiska skiljer sig åt.

Generaliteten begränsas av val av delbranscher och kommuntyper samt ytterligare ett antal indelningsgrunder. Vi har fortlöpande arbetat med ett begränsat antal jämförelser som vi menar ger ökade möjligheter, överblick och slutsatser. Det handlar om indelningar av fyra delbranscher, fördelning av svar på tre olika kommuntyper, småföretagens omsättning fördelat på tre grupper, antal anställda i tre grupper av småföretag, tre grupper av företagens startår, kön det vill säga man eller kvinna, intervjupersonernas ålder fördelade på tre åldersklasser, företagare uppdelade på inhemsk eller utländsk bakgrund samt med tre alternativ för effekterna av pandemin. Samtliga samband har testats avseende signifikans på 95 procent-nivån. I samtliga tabeller finns även för varje fråga den interna svarsfrekvensen för varje indelningsgrund mätt i antal svar. I bilaga till denna rapport finns enkätens utformning.

Tre regionala grupper

En indelningsgrund som arbetats med är att dela in materialet i tre regionala grupper utgångspunkt från Sveriges samtliga kommuner¹. Regiontyperna är för det första Storstäder och storstadsnära kommuner, för det andra Större städer och kommuner nära större städer samt för det tredje Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner. I nedanstående tabell redovisas några jämförelser mellan dessa kommuntyper för ett antal indelningsgrunder.

Tabell 4

	Storstäder med omnejd 31 procent	Större städer med omnejd 37 procent	Mindre stad/tätort med omnejd 32 procent	
Kvinnor/Män andelar	29/31	38/37	33/32	Inga signifikanta skillnader
Ålder intervjuperson, 3 grupper	31/31/29	32/38/40	38/31/31	Inga signifikanta skillnader
Pandemins effekter, positiv/ingen/negativ	25/29/32	40/37/37	35/34/31	Inga signifikanta skillnader
Branscher A/B/C/D	Andel för bransch B låg Andel för bransch D hög	Inga signifikanta skillnader	Andel för bransch B hög Andel för bransch D låg	
Omsättning liten, medel, stor	Hög andel liten omsättning	Inga signifikanta skillnader	Hög andel stor omsättning	
Antal anställda enligt urval få/medel/många	Hög andel med få anställda	Inga signifikanta skillnader	Hög andel med många anställda	
Startår unga/medel/äldre	Hög andel unga företag	Inga signifikanta skillnader	Hög andel äldre företag	
Utländsk bakgrund Ja eller nej	Hög andel företag	Inga signifikanta skillnader	Låg andel företag	

Förändringar som beskrivs är signifikanta på 95 procentnivå

För det första finns tre indelningar för de tre regiontyperna där inga signifikanta skillnader finns. Det gäller när jämförelser görs vad som gäller för relativa andelar mellan kommuntyper för män respektive kvinnor. Det kan förstås vara vanskligt att dela in samtliga kommuner i tre grupper men även om man skulle jämföra storstadsområden med övriga kommuner fås samma resultat. Resultaten blir exakt detsamma som respektive köns relativa andel i undersökningen.

För det andra har kvinnor och män liknande förutsättningar att driva företag i olika regiontyper. Denna slutsats förstärks av att olika åldrar hos män respektive kvinnor inte heller tycks ha betydelse för möjligheterna av att driva företag i dessa regiontyper. För det tredje tycks det sakna betydelse för hur intervjupersonerna upplever pandemins effekter beroende på i vilka regiontyper de är verksamma. Detta har mätts genom frågan avseende om företagare i olika regiontyper bedömer pandemins effekter som positiva, negativa eller ingen påverkan.

¹ Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) upprättade 2017 en gruppindelning av landets samtliga kommuner. Se följande länk: <https://skr.se/tjanster/kommunerochregioner/faktakommunerochregioner/kommungruppsindelning.2051.html>

Däremot finns skillnader med avseende på branscher, omsättning, antal anställda, startår, samt utländsk bakgrund mellan två av regiontyperna. Storstäder och storstadsnära kommuner har relativt få företag med låg innovationsgrad inom tillverkningsindustrin, samt många företagare inom branschen hotell/restaurang vilket förefaller rimligt genom större befolkningsunderlag. Andra faktorer som sticker ut för denna kommungrupp är många företag med låg omsättning, med få anställda samt relativt unga företag.

Slutligen vad gäller gruppen mindre stad/tätorter och landsbygdskommuner har den gruppen relativt många företag som tillhör tillverkningsbranscher med lägre teknologi samt få företag inom hotell/restaurangbranschen. Här finns även relativt många företag med hög omsättning, liksom hög andel företag med fler än 20 anställda samt även hög andel äldre företag. Gruppen har även relativt få företagare med utländsk bakgrund.

Sammantaget finns skillnader mellan de mest tätbefolkade kommunerna jämfört med de mest glesa kommunerna som borde vara spännande att närmare studera. Mycket tyder på att i glesbefolkade miljöer är företagen äldre med högre omsättning och fler anställda medan andelen av nya och unga företag är låg, vilket kan indikera låg dynamik.

Företagande inom fyra delbranscher

Det framgår av metodavsnittet ovan att urvalet har skett från de fyra delbranscherna

- A. Tillverkande – Hög och medelhög teknologi (SNI 20-21, 26-30)
- B. Tillverkande – Låg och medellåg teknologi (SNI 10-19, 22-25, 31-33)
- C. Service – Detaljhandel (SNI 47)
- D. Hotell och restaurang (SNI 55-56)

Inom varje bransch har 300 telefonintervjuer genomförts. I nedanstående tabell sammanfattas de framtagna resultaten och framkomna signifikanta skillnader. Det är värt att notera att vissa mätningar kan antas visa samma sak, till exempel är sannolikheten stor att företag med flest anställda har högre omsättning än företag med få anställda liksom att äldre företag ofta även har fler anställda än yngre.

I nedanstående tabell framgår att våra olika delbranscher karaktäriseras av följande faktorer

Tillverkningsindustri med hög eller medelhög innovationsgrad (A) uppvisar inga skillnader för olika kommungrupper, har relativt låg andel av företag med liten omsättning och hög andel med företag med stor omsättning. Det betyder även att delbranschen har få unga företag med få anställda och många äldre företag med relativt många anställda. Vidare uppvisas att delbranschen har få yngre företagare och sällan har företagare med utländsk bakgrund. Relativt många av företagen i denna grupp uppger att pandemin inte har haft någon påverkan på utvecklingen även om få företagare uppger en positiv utveckling av pandemin. Slutligen är andelen män signifikant högre än andelen kvinnor.

Tabell 5 Delbranscher

	A Tillverkande Hög teknologi	B Tillverkande Låg teknologi	C Service Detaljhandel	D Service Hotell/Restaurang
Kommungrupper 1, 2, 3	Inga signifikanta skillnader	Låga värden för grupp 1, höga värden grupp 3	Inga signifikanta skillnader	Höga värden för grupp 1. Låga värden för grupp 3
Omsättning – liten, medel eller stor	Hög andel med stor omsättning Låg andel med liten omsättning	Låg andel med liten omsättning	Låg andel med liten omsättning	Hög andel med liten omsättning Låg andel med stor omsättning
Antal anställda – få, medel, många	Låg andel med få anställda Hög andel med många anställda	Inga signifikanta skillnader	Hög andel med få anställda. Låga andelar för övriga grupper	Låg andel med många anställda
Företagens startår – unga, medel, äldre	Låg andel unga företag. Höga andelar övriga grupper	Exakt samma värden som för bransch A	Många företag startade i mellangrupp	Få äldre företag, många unga företag
Företagarnas ålder – unga, medel, äldre	Få unga företagare	Få unga företagare, många äldre	Inga signifikanta skillnader	Många unga företagare. Få äldre
Utländsk bakgrund – ja eller nej	Få företagare med utländsk bakgrund	Samma som för bransch A	Samma som för bransch A	Många med utländsk bakgrund
Effekter av pandemin – positiv, ingen, negativ	Hög andel ingen påverkan. Låg andel positiv påverkan	Samma som för bransch A	Hög andel positiv. Låg andel negativ	Låga andelar positiv eller ingen påverkan. Hög andel negativ
Kvinna eller man	Hög andel män	Hög andel män	Ingen signifikant skillnad	Hög andel kvinnor

Förändringar som beskrivs är signifikanta på 95 procentnivå.

Tillverkningsindustrin med låg eller medellåg innovationsgrad (B) uppvisar i stora drag samma mönster som tidigare delbransch A förutom låg andel av småföretag med hög omsättning och många anställda. Däremot har denna delbransch lika höga andelar av äldre företag, vilket indikerar en lägre tillväxttakt i delbransch B jämfört med delbransch A. Det skulle därför vara av intresse att närmare studera betydelsen av innovationsgraden hos småföretagen inom tillverkningsindustrin för deras tillväxt. Delbransch B uppvisar även högst andelar för regiontyp mindre stad/tätort och landsbygdskommuner och lägst andel för regiontyp storstäder och storstadsnära kommuner. Detta är en faktor att ta hänsyn till vid analyser mellan skilda nivåer på innovationsgrader.

För delbranschen detaljhandelsföretag (C) finns inga signifikanta skillnader vad gäller olika regiontyper. Däremot har delbranschen relativt få företag med låg omsättning men relativt många företag med få anställda samt relativt många företag med startår mellan 1991-2010. Sambanden mellan nyckeltalen för dessa företag skiljer sig därmed åt jämfört med tidigare delbranscher. Vad gäller jämförelser mellan män och kvinnor finns inga signifikanta skillnader, vilket även gäller åldersgrupperingar för intervjuade personer. Här finns relativt få företagare med utländsk bakgrund. En hög andel av företagarna, närmare 60 procent, har positiva erfarenheter av pandemin medan bara 16 procent har negativa. Detta är klart avvikande från de andra studerade delbranscherna. Exempelvis för delbranschen hotell och restaurang (D) är motsvarande andelar 9 procent positiva och 34 procent negativa. Övriga resultat för delbransch D är relativt hög andel företagare med utländsk bakgrund, höga andelar av unga företagare, höga andelar av kvinnor, relativt många unga företag, låga andelar avseende antal anställda och omsättning samt flest företag i regiontyp A och minst andel företag i regiontyp C.

Försäljningsmönster

Vi har frågat efter andelen försäljning på närmarknaden, det vill säga inom 10 mils avstånd samt andelarna för export och import. I nedanstående tabell visas resultaten.

Tabell 6 Försäljning export, import, närmarknad

	Kön	Andel Nej svar	Andel Liten utsträckning	Andel Ganska stor utsträckning	Andel Mycket stor utsträckning	Antal svar
Export	Kvinnor	70*	18	5	7	227
	Män	57*	22	13*	8	969
Import	Kvinnor	55*	24	11*	10	229
	Män	47*	27	17*	9	970
Närmarknad	Kvinnor	4*	22	23	52*	228
	Män	9*	24	25	43*	968

* Signifikant skillnad inom gruppen (med 95 procent sannolikhet).

När det gäller närmarknaden finns fler kvinnor än män som svarat alternativet ”I mycket stor utsträckning”, medan andelen män som uppger export är högre än andelen kvinnor. Observera att inga signifikanta skillnader finns för alternativet ”Ja i mycket stor utsträckning”, varken för export eller import.

En förklaring av detta kan vara att kvinnor är överrepresenterade i delbranscherna detaljhandel respektive hotell och restauranger. Företagen inom dessa branscher har låga värden, i branschen hotell och restaurang exporterar endast 1 av 20 företag samt importerar 1 av 10 företag medan 9 av 10 företag har ganska eller mycket stor försäljning på närmarknaden. Dessutom är män överrepresenterade bland äldre, samt större småföretag med högre omsättning, vilka alla är indikatorer på högre exportandelar, något som även framkommit i svaren på enkäten. När det gäller import fås ett liknande mönster, det vill säga flertalet av småföretag med höga exportandelar har även höga importandelar.

6 av 10 företagare har ingen export, företag med export finns som sagt främst inom tillverkningsindustrin, för företag med högre omsättning, med fler anställda, och som har funnits på marknaden i flest antal år. 2 av 10 företagare har ganska eller mycket stor export. 5 av 10 företag har ingen import, 1 av 4 företag har ganska eller mycket stor import. Det gäller främst företag inom tillverkningsindustri med hög eller medelhög innovationsgrad. Slutligen vad gäller försäljning på närmarknaden, här definierad inom en radie av 10 mil, har 9 av 10 företag viss försäljning på denna marknad. Höga värden fås för företag inom delbranscherna detaljhandel samt hotell och restaurang, för kommungrupp storstäder och storstadsnära kommuner, de minsta företagen, de med få anställda och de yngsta företagen. De flesta av dessa grupperingar har relativt sett fler kvinnor vilket till stor del förklarar redovisade skillnader.

Pandemin – påverkan och stöd

Påverkan

När det gäller övergripande positiv eller negativ påverkan av pandemin finns inga skillnader mellan kvinnor och män. Omkring 6 av 10 företagare upplever negativa effekter medan 4 av 10 upplever positiva effekter eller ingen påverkan.

Liknande resultat fås för hur lönsamheten har påverkats. Här finns stora skillnader mellan olika branscher. 4 av 10 småföretagare inom detaljhandeln anser att lönsamheten har förbättrats medan fler än 8 av 10 företagare inom hotell och restauranger anser att den har försämrats. Inga signifikanta skillnader finns inom olika kommuntyper. Däremot anser företagen med minst omsättning liksom de yngsta företagen i större omfattning att lönsamheten har försämrats. Vi ser inga signifikanta skillnader mellan män och kvinnor. Det gäller även svaren på frågan om hur försäljning och ordergång har påverkats. Här finns även liknande mönster avseende svaren som för lönsamhetens utveckling.

Under Coronapandemin har forskningsrapporter redan hunnit visat att yngre företag har stött på större utmaning än vad fallet är för etablerade företag. Anledningen är att unga företag i många fall inte har hunnit utveckla sin verksamhet fullt ut vilket också märks bl a på ekonomiska nyckeltal. De yngsta företagen, etablerade mellan 2011-2020 som ingår i den här aktuella studien, har en soliditet som uppgår till 28 procent medan motsvarande nyckeltal för gruppen företag etablerade före 1991 uppgår till 48 procent. Företagen har också via enkäten rapporterat olika förändringar, negativa likväl som positiva, som uppstått inom olika områden till följd av pandemin. I tabell 7 nedan visas förändringar i lönsamhet för företagen i olika åldrar och tydligen har försämring vad gäller dessa nyckeltal varit mest markant i de yngsta företagen. Mönstret är samma för motsvarande jämförelser av likviditet.

Möjligheterna att skaffa extern finansiering i företag påverkas radikalt under kriser. Dessutom är det så att finansiering i mindre företag är förenat med extra risker vilket dessutom eskalerar när en global pandemi bryter ut. Brown och Rocha (2020) har i en internationell studie visat att finansiering av nya företag minskat radikalt under Covid-19 och tidig sådd-finansiering har nästan helt försvunnit.

Tabell 7 Lönsamhet

Etableringsår	Förbättring		Inte påverkats		Försämring		Totalt	
	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal
1990 eller tidigare	20*	89	28*	121	52*	231	37	441
1991-2010	16*	80	29*	140	55	273	42	493
2011-2020	17	41	18*	45	65*	162	21	248
	18	210	26	306	56	666	100	1 182

* Signifikant skillnad inom gruppen (med 95 procent sannolikhet).

Pearson $\chi^2(4) = 14.5288$ Pr = 0.006

Det kan vara naturligt att initiala faser bland nyetablerade företag är extra känsliga, med högre risker där eventuell avkastning ligger en bit in i framtiden, men förhållandet kan även överföras på mindre företag överlag där ”liabilities of newness” påverkar risknivåer och därmed också möjligheter till att få tillgång till externt kapital. Kucklertz et al (2020) nyligen genomförda studier av mindre företag i Tyskland stärker denna bild där många av nystartade företag inte är ”bankable”, det vill säga de har bristande möjligheter att ge säkerheter för lån och har oklara utvecklingsplaner vilket leder till sämre räntevillkor, men även att man kan bli exkluderade från nationella stödprogram under en kris.

Thorgren och Williams (2020) visar i en svensk studie betydelsen av att mindre företag har en stabil ekonomisk situation när en krisperiod startar. Vid utbrottet av Covid-19 försvann merparten av efterfrågan i många branscher under de första månaderna samtidigt som företagen fortfarande var uppboundna av fasta kostnader som löner, lokaler och löpande kontrakt. Det fanns alltså ett påtagligt krav på en god likviditet under denna chockartade första period. De företag som inte var tillräckligt likvida kunde också få svårigheter att själva ansöka om kortfristiga lån eftersom de redan hade en hög skuldsättningsgrad. Parat med detta så skapade Covid-19 ökad osäkerhet och därmed minskar incitamenten för företagen till ny belåning.

När det gäller likviditeten uppger drygt 4 av 10 företagare att den har försämrats medan knappt 2 av 10 företagare anger att den har förbättrats. Drygt 4 av 10 uppger att likviditeten inte har påverkats. Högst andel negativ påverkan (7 av 10) uppger företagare inom hotell och restaurang medan 3 av 10 företagare inom delbranschen detaljhandel rapporterar en förbättring. Här uppger 50 procent av företagen inom delbranscherna inom tillverkningsindustrin ingen påverkan på likviditeten. Företagare med lägst omsättning, få anställda och unga (såväl i år för företaget som för företagsledarna) uppger hälften negativ påverkan på likviditeten. Även företagare med utländsk bakgrund anger en i hög grad negativ påverkan. Slutligen kan nämnas att företagare som uppger positiv påverkan av pandemin i hög grad (60 procent) anser att likviditeten har förbättrats. Här visas inte några signifikanta skillnader mellan män och kvinnor.

Frågan har även ställts hur leveranser till och från småföretagen har påverkats under pandemin. Drygt 50 procent av företagen har inte haft någon påverkan medan drygt 40 procent uppger att leveranserna påverkats negativt. Höga värden för ej påverkan fås för tillverkningsindustrin med låg innovationsgrad medan försämring av leveranser uppges i hög grad, drygt 50 procent, av småföretagare inom detaljhandeln. Inga signifikanta skillnader fås mellan småföretagare inom olika kommuntyper. Inga signifikanta skillnader visas mellan kvinnor och män, ej heller mellan småföretagare i olika storleksklasser, eller deras startår eller omsättning eller mellan inhemska respektive utländska småföretagare.

Vad gäller möjligheterna att rekrytera personal uppger cirka 2 av 3 företagare att det inte har varit aktuellt, knappt 10 procent redovisar förbättringar medan få, omkring 5 procent uppger försämringar. Dessa relationer går i stort igen för alla olika indelningar. Samstämmigheten mellan kvinnor och män är hög, knappt 10 procent uppger förbättringar, dubbelt så många väljer alternativet inte påverkats, 2 av 3 rapporterar att det inte varit aktuellt med rekrytering och endast drygt 5 procent säger att möjligheterna har försämrats. Det är främst företagare som väljer alternativet inte varit aktuellt vilka uppger negativa effekter av pandemin.

Stödprogram – Behov och användning

Den offentlig sektorn har i olika omgångar inrättat särskilda resurser eller program med syftet att stödja näringslivet under pandemin. De tre stödresurser som företagen har använt i störst utsträckning rör sänkta arbetsgivaravgifter, ersättning för anställdas sjuklönekostnader samt korttidspermittering. Knappt 1/5 nyttjar omställningsstöd och anstånd med moms och arbetsgivaravgifter. Enbart två procent av företagen har använt Almis Bryggglån och banklån som är länkad till statlig lånegaranti. Tabellen nedan har också medtagit i vilken utsträckning företagen har varslat eller sagt upp personal utan att nyttja statligt stöd.

Tabell 8 Stödprogram

Stödprogram	Företag som nyttjat		Företag som ej nyttjat		Totalt	
	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal
Sänkta arbetsgivaravgifter	88	1 047	12	144	100	1 191
Ersättning sjuklönekostnader	65	761	35	417	100	1 178
Korttidspermittering	47	562	53	636	100	1 198
Omställningsstöd	18	211	82	977	100	1 188
Anstånd moms, arbetsgivaravgifter	17	205	83	975	100	1 180
Almis Bryggglån	2	23	98	1 166	100	1 189
Banklån – statlig lånegaranti	2	22	98	1 170	100	1 192
Varsel utan statligt stöd	18	220	82	975	100	1 195

Företagarna har som tidigare påpekats besvarat frågan om i vilken utsträckning de upplever att olika områden har påverkat deras företag under pandemin och svaren har angivits på en 5-gradig skala från ”minskat mycket” till ”ökat mycket”. Detta rör sex olika områden – försäljning, lönsamhet, likviditet, leveranser, rekrytering och extern finansiering. För att närmare analysera om företagets situation under Corona har inverkat på nyttjandet av de olika statliga stödprogrammen har användare respektive icke-användare av stödprogram jämförts. I tabellen nedan har stödprogrammet för korttidspermittering tagits som exempel och för vart och ett av de sex områdena har företagen, på den 5-gradiga skalan, angivit i vilken utsträckning pandemin har medfört försämringar/förbättringar. Ett medelvärde har beräknats som jämförts för de som nyttjat respektive inte nyttjat detta stödprogram.

Tabell 9

Effekter av pandemin inom sex områden	Nyttjande av stödprogrammet Korttidspermittering Ja/Nej	Medelvärden	P-värden
Försäljning	Ja	1,57	<0,001
	Nej	2,98	
Lönsamhet	Ja	1,70	<0,001
	Nej	2,90	
Likviditet	Ja	2,10	<0,001
	Nej	2,95	
Leveranser	Ja	2,36	0,003
	Nej	2,49	
Rekrytering	Ja	2,99	0,363
	Nej	3,07	
Finansiering	Ja	2,65	0,623
	Nej	2,72	

Denna matchning visar på ett tydligt mönster. De företag som nyttjat stödprogrammet för korttidspermittering redovisar ett lägre medelvärde för alla de sex områdena där effekter från pandemin har studerats, det vill säga dessa företag har fått ett försämrat läge inom dessa områden. Denna skillnad är också signifikant för områdena försäljning, lönsamhet, likviditet och leveranser. Det kan synas naturligt att det är de företag som under pandemin har fått de största negativa förändringarna som också har de största behoven av stödinsatser.

I tabell 17, bifogad som bilaga, har motsvarande analys genomförts för alla de aktuella stödprogrammen samt också för den grupp av företag som sagt upp eller varslat personal utan att söka stöd för detta. I denna tabell redovisas att det i stor utsträckning finns signifikanta skillnader inom de mer ekonomirelaterade områdena som försäljning, lönsamhet och likviditet medan förhållanden rörande leveranser, rekrytering och extern finansiering inte följer ett tydligt mönster.

Även om företag väljer att använda de stödprogram som är särskilt inrättade under pandemin kan effekten från dessa insatser variera. Med syftet att klarlägga enkätföretagens uppfattningar om stödets effekt på deras verksamhet ställdes en särskild fråga i enkäten där respondenterna ombads att ge ett övergripande omdöme om betydelsen av stöden på en skala från liten betydelse till avgörande betydelse för att rädda företaget. I sammanställningen nedan finns de fem största statliga stöden medtagna.

Tabell 10 Stödprogram

Stödprogram	Avgörande betydelse		Stor betydelse		Liten/ingen betydelse		Totalt	
	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal
Sänkta arbetsgivaravgifter	14	142	44	458	42	429	100	1 029
Ersättning sjuklönekostnader	13	96	46	343	41	306	100	745
Korttidspermittering	25*	136	58*	325	17	96	100	557
Omställningsstöd	34*	71	53*	110	13*	27	100	208
Anstånd moms, arbetsgivaravgifter	25*	50	52*	104	23*	47	100	201

* Signifikant skillnad inom gruppen (med 95 procent sannolikhet)

Vi har tidigare konstaterat att stödet i form av sänkta arbetsgivaravgifter är det som omkring 90 procent av företagen nyttjar, men endast en liten del av dessa bedömer att denna stödform har fått en avgörande betydelse för verksamheten. Omställningsstödet attraherar knappt 1/5 men hela 34 procent av denna grupp anger att stödet har varit helt väsentligt för verksamheten under pandemin. De stödformer som drygt 40 procent av användarna anser ha gett liten eller till och med ingen betydelse rör de som ger sänkta arbetsgivaravgifter och ersättning för anställdas sjuklöner.

Kvinnor som ledare för mindre företag har en högre aktivitetsgrad när det gäller att ansöka och nyttja de aktuella stödprogrammen. Denna grupp motsvarar 19 procent av alla företag ingående i studien, medan mellan 20-26 procent av de företag som aktivt har nyttjat program, eller varslat utan stöd, är kvinnoledda företag. Utifrån lämnade svar på frågan om stödprogrammets kvalitet framgår också att de stöd som nyttjats av företag som har kvinnor som operativa företagsledare uttrycker att programmen har haft avgörande betydelse för företagets verksamhet under pandemin i högre utsträckning än vad som anges av företag ledda av män.

I litteraturen diskuteras om kvinnor och män, i rollen som företagsledare, i allmänhet kan ha olika perspektiv för att leda och utveckla sin verksamhet och att dessa olikheter aktiveras när det uppstår kriser och andra situationer med genuin osäkerhet. McGrath (2010) argumenterar att kvinnor i sådana läger eftersträvar att minimera de risker som uppstår medan män är mer inriktade på att avtäckta och utveckla potentiella affärsmöjligheter. Manilova et al (2020) har applicerat detta på hur kvinnoägda företag hittills har hanterat två Corona-vågor och kommit fram till att kvinnor har en högre närvaro i vissa branscher, till exempel hotell/restaurang, som under Corona har utsatts för traumatiserande chockpåverkan markant mycket mer än andra branscher, och detta har menligt inverkat på möjligheterna att aktivt påverka utvecklingen. Två enkäter till kvinnoägda företag genomfördes under våren och förhösten 2020 inom ramen för denna studie där den senare indikerar att kvinnor, via stödprogram och nätverkssamverkan har skapat förutsättningar för en återstart och det finns också indikationer på att kvinnor har särskilda förmågor att utvecklar affärsmodeller där man kan kombinera riskminimering med insatser för affärsutveckling.

Resultaten i vår studie pekar på att kvinnor har en minst lika hög aktivitetsgrad som män när det gäller att ansöka om och nyttja tillgängliga stödmedel under Coronapandemin. Emellertid så indikerar studier av till exempel Cowling et al (2019), som handlade om banklån under finanskrisen 2008, att kvinnor ansöker om lån i mindre utsträckning än män i sådana krisperioder, men samtidigt är de kvinnor som söker lån mer framgångsrika, det vill säga deras ansökningar

accepteras i högre utsträckning. Detta förklaras i studien med att kvinnor ansöker om mindre belopp och har bättre utvecklade ansökningar, vilket i sin tur förklaras genom att kvinnor är medvetna om att de behöver kompensera för ett negativt ingångsvärde vid ansökningstillfället (Malmström & Wincent, 2018).

Stödprogram – Olika bakgrundsfaktorer

8 av 10 företagare anser inte att det har varit aktuellt att skaffa extern finansiering. Endast 2 procent av företagarna har utnyttjat Almis Bryggglån eller banklån med statlig lånegaranti, vilket kan bero på att extern finansiering inte varit aktuell under perioden. Det finns också ett mönster i utnyttjandet av olika möjliga statliga stöd som småföretagen har kunnat ta del av. De stöd som framför allt har utnyttjats är former som minskar företagets kostnader.

Av statliga former av stöd har företagarna främst utnyttjat sänkta arbetsavgifter (88 procent), ersättning för sjuklönekostnader (65 procent), samt korttidspermittering (47 procent). Få företagare knapp 20 procent har varslat eller sagt upp personal utan att utnyttja permitteringsstödet. Omställningsstödet har 18 procent av företagarna utnyttjat, medan anstånd med att betala moms och arbetsgivaravgifter som ska ses som ett stöd som skjuter kostnader framåt i tiden har utnyttjats av 17 procent av företagarna. Omställningsstödet andel kan eventuellt ses som att skillnaderna i företagets omsättning varit små. I nedanstående tabell ges en beskrivning av de statliga stödernas utnyttjande.

Tabell 11 Olika stödformer

	Sänkta arbetsgivaravgifter	Ersättning sjuklöne kostnader	Korttids permittering	Omställ ningsstöd	Anstånd för moms etc
Branscher A,B,C och D	Inga skillnader	Låga värden D	Låga värden för C Höga värden för D	Låga värden för A,B,C Höga värden för D	Låga värden för B,C Höga värden för D
Kommungrupp 1-3	Inga skillnader	Inga skillnader	Inga skillnader	Inga skillnader	Låga värden för grupp 3
Omsättning liten, mellan, stor	Inga skillnader	Låga värden för liten. Höga värden för stor omsättning	Låga värden för stor omsättning	Höga värden för liten. Låga värden för stor omsättning	Låga värden för mellanstor omsättning
Antal anställda få, medel, många	Hög andel många anställda	Låg andel få anställda. Hög andel många anställda	Hög andel många anställda	Inga skillnader	Hög andel många anställda
Företagets startår äldre, mellan, ungt	Inga skillnader	Låg andel unga företag	Inga skillnader	Låg andel äldre företag. Övriga hög andel	Låg andel äldre företag. Hög andel unga företag
Ålder på företagare yngre, medel, äldre	Inga skillnader	Låg andel äldre företagare	Låg andel äldre företagare	Hög andel yngre företagare	Inga skillnader
Utländsk bakgrund ja eller nej	Inga skillnader	Hög andel nej. Låg andel ja	Inga skillnader	Låg andel nej Hög andel ja	Låg andel nej Hög andel ja
Man eller kvinna	Inga skillnader	Inga skillnader	Inga skillnader	Kvinna hög andel. Man låg andel	Inga skillnader
Pandemins påverkan, positiv, ingen, negativ	Låg andel för ingen påverkan. Övriga höga andelar	Inga skillnader	Negativ hög andel Övriga låga andelar	Negativ påverkan hög andel. Övriga låga andelar	Negativ påverkan hög andel. Övriga låga andelar

Av tabellen framgår att vad gäller sänkta arbetsgivaravgifter finns få skillnader för våra olika indelningsgrunder förutom högre andel för småföretag med flest anställda. Här uppger 93 procent av företagarna att de utnyttjat denna form av stöd. Intressant är även att ungefär lika många företagare av de som svarat om detta stöd har lika stora andelar positiva erfarenheter som negativa.

De stödformer som erbjudits får sammantaget positiva omdömen. Närmare 6 av 10 småföretagare uppger att dessa stöd har haft avgörande eller mycket eller ganska stor betydelse. För småföretagare inom hotell och restauranger uppger 8 av 10 att så varit fallet. Här finns inga skillnader mellan olika kommuntyper och antal anställda. Däremot tycks företag vilka varit verksamma i färre antal år instämma i högre grad i detta påstående.

4 av 10 småföretagare har avstått eller minskat löneuttag och ersättningar under pandemin. Det gäller främst småföretagare inom hotell och restauranger där 7 av 10 företagare uppger att så varit fallet. Här finns inga skillnader mellan olika typer av kommuner eller mellan kvinnors respektive mäns företagande. Ålder på personerna tycks inte heller ha betydelse däremot uppger i större omfattning utländska småföretagare att så är fallet.

2 av 3 småföretagare uppger att staten hjälpt småföretagen att klara av pandemins effekter mycket eller ganska bra. Här finns stora skillnader mellan branscher (hotell och restaurangers andel är drygt 50 procent, medan tillverkningsindustrin ligger på mellan 70 till 75 procent, men inte mellan kommuntyper, antal anställda, företagens startår, kvinnor och män samt företagarnas ålder.

När det gäller frågan om hur småföretagarnas motivation har påverkats av pandemin uppger knappt 20 procent att den har ökat medan 6 av 10 uppger att deras motivation inte har påverkats. Högst andelar som säger att motivationen inte har påverkats finns inom tillverkningsindustrin där drygt 7 av 10 uppger att så är fallet medan andelen småföretagare inom detaljhandeln som uppger positiv påverkan är 25 procent. Inom branschen restauranger och hotell uppger hälften av företagarna negativ påverkan. Företagare med höga andelar på svarsalternativet inte påverkat finns inom kommuntypen mindre stad/tätort & landsbygdskommuner, inom företag med relativt hög omsättning, relativt många anställda, företag med många år på marknaden, manliga företagare, äldre företagare samt företagare utan utländsk bakgrund.

När det gäller frågan om hur pandemin påverkat rädslan att misslyckas som företagare uppger närmare 7 av 10 att pandemin inte påverkat denna rädsla. Relativt höga värden fås för delbranschen hotell och restauranger (47 procent), unga företag (40 procent), kvinnor (38 procent), yngre företagare (39 procent) samt företagare med utländsk bakgrund (43 procent).

På frågan om pandemin medfört att företagen upptäckt och vill utveckla nya affärsmöjligheter säger knappt 40 procent av företagarna att så är fallet. Det gäller främst för företagare inom hotell och restauranger (55 procent). Angående företagarnas behov av ny kompetensutveckling uppger närmare 8 av 10 småföretagare att de inte upplever något sådant. Även här finns högre värden för hotell och restauranger då drygt 30 procent uppger sådant behov. Liknande värden finns för utlandsägda företag samt för yngre företagare.

Pandemin – Framtid och sysselsättning

Processer att starta och driva ett företag är alltid förknippat med osäkerhet och ett risktagande. Den pågående globala pandemin har hittills kraftfullt inverkat på företagens möjligheter att bedriva kommersiell verksamhet. Både utbud och efterfrågan har för flertalet branscher minskat och företagen har tvingats till en lång rad åtgärder, som permitteringar, framflyttade investeringar, och under pandemins mest intensiva faser har också nedläggningar och konkurser avsevärt ökat. Det är därför naturligt att anta att företagsledare/ägare, som ansvariga personer för sina respektive företag, idag känner en ökad ängslan inför framtiden. Denna oro kan därmed negativt påverka företagarens självförtroende och hämma de drivkrafter som krävs för en omstart av verksamheten efter det att pandemin har ebbat ut (Wennberg et al, 2013).

Den chockartade snabba inledningen av pandemin och de omfattande negativa effekterna som därefter vuxit fram har gjort det naturligt att fråga företagsledarna om detta har påverkat deras rädsla/oro för att fortsättningsvis misslyckas som företagare. Svaren kunde besvaras på en 5-gradig skala från ”minskat mycket” till ”ökat mycket”. Nästan 30 procent av företagen anger en stor eller liten ökning av en sådan rädsla medan över 2/3 inte alls har påverkats, och gruppen med minskad oro är liten, cirka 4 procent.

En jämförelse mellan kön på den femgradiga skalan visar att företagsledare som är kvinnor har ett högre medelvärde än män i samma roll. Skillnaden är signifikant och ger därmed uttryck för att kvinnor har påverkats mer av pandemin vilket har lett till att de är mer ängsliga för att misslyckas som företagare än vad män är. Tidigare studier indikerar också att kvinnor har inställningen att riskaspekter dominerar under krisperioder, det vill säga att kvinnor prioriterar beslut och handling för att minska risker (Cacciotti et al, 2016; Lee et al, 2020).

Tabell 12 Hur har Coronapandemin påverkat din rädsla för att misslyckas som företagare?

Kön	Antal	Medelvärde	P-värde
Kvinnor	228	3,47	<0,001
Män	964	3,29	
	1 192		

Motsvarande analys på branschnivå visar, vilket framgår av tabell 13 nedan, att företagsledarna i hotell- och restaurangbranschen har en oro för att misslyckas som företagare i betydligt större utsträckning än det som gäller de övriga tre branscherna. Vi har också tidigare konstaterat att andelen kvinnor som operativa ledare för företag inom hotell och restaurangnäringen är betydligt högre än i de övriga branscherna vilket också är den huvudsakliga förklaringen till att kvinnor har ett högre medelvärde och därmed en högre grad av oro för att misslyckas framgent när alla företag inkluderas i analysen.

Tabell 13 Hur har pandemin påverkar din rädsla att misslyckas som företagare?

Bransch	Ökat		Inte påverkat		Minskat		Antal svar
	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	
Tillverkning – Högteknologi	23*	67	75*	224	2	6	297
Tillverkning – Lågteknologi	25	76	74*	220	1	3	299
Service – Detaljhandel	20*	61	76*	227	4	11	299
Service – Hotell/Restaurang	47*	140	49*	145	4	12	297
	29	344	68	816	3	32	1 192

* Signifikant skillnad inom gruppen (med 95 procent sannolikhet).

Pearson $\chi^2(6) = 76.2895$ Pr = 0.000

På liknande sätt har studier funnit att finansiella kriser, kraftiga konjunkturedgångar och naturkatastrofer kan påverka entreprenörers och företagares motivation att driva företag. I vår studie visas att det är män i rollen som operativa företagsledare som har en högre motivation att driva sitt företag efter den pågående Coronapandemin. Man bör dock observera att motivationen för både män och kvinnor inte för någon part har ökat utan i stället minskat, och att de kvinnliga företagsledningarnas motivation har minskat mest.

Tabell 14 Hur har Coronapandemin påverkat din motivation till att driva företag?

Kön	Antal	Medelvärde	P-värde
Kvinnor	225	2,79	0,022
Män	963	2,94	
	1 188		

När vi även för motivationsgrad genomför en analys med avseende på branschtillhörighet visas att en stor andel av företagen inom den hårt ansatta branschen hotell och restaurang rapporterar att motivationen har minskat betydligt mer än i övriga branscher. För detaljhandeln finns, åtminstone delvis, en uppåtgående trend vilket också har skapat en växande motivation till att driva företag. Drivkrafterna inom de båda tillverkande branscherna verkar inte ha påverkats nämnvärt av pandemin. Dessa resultat framgår också av tabell 15 nedan.

Tabell 15 Hur har pandemin påverkat din motivation till att driva företag?

Bransch	Ökat		Inte påverkat		Minskat		Antal svar
	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	
Tillverkning – Högteknologi	12*	36	75*	224	13*	38	298
Tillverkning – Lågteknologi	14*	41	72*	213	14*	41	295
Service – Detaljhandel	25*	74	58	173	17*	50	297
Service – Hotell/Restaurang	19	56	32*	96	49*	146	298
	17	207	59	706	23	275	1 188

* Signifikant skillnad inom gruppen (med 95 procent sannolikhet).

Pearson $\chi^2(6) = 190.5285$ Pr = 0.000

Alla de undersökta 1 201 företagen sysselsätter tillsammans cirka 15 000 personer. Under den hittillsvarande Coronaperioden, den 31 december 2019 till oktober 2020, har antalet anställda minskat med ungefär 6 procent motsvarande 956 personer.

Tabell 16

	Förändring antal anställda 2019 – Okt 2020	Antal företag
Alla företag	-956	1 189
Företag med kvinnor som VD	-299	225
Företag med män som VD	-657	964
Tillverkning – Högre teknologi	+293	296
Tillverkning – Lägre teknologi	-176	297
Service – Detaljhandel	-196	298
Service – Hotell/Restaurang	-877	298
5-9 anställda	-666	633
10-19 anställda	-303	355
20-49 anställda	+13	201
Storstäder med omnejd	-485	364
Större städer med omnejd	-464	440
Mindre stad/tätort med omnejd	-7	384
Etablerad – 1990 eller tidigare	+170	440
Etablerad – 1991-2010	-607	487
Etablerad – 2011-2020	-515	248

Som framgår av tabellen ovan har personalstyrkan minskat i företag ledda av både kvinnor och män, med -299 respektive -657 personer. Sysselsättningen har ökat med nära 300 personer i den branschkategori där företagen har en nära koppling till högre teknologi. Det gäller som väntat det omvända för företag inom hotell- och restaurangbranschen vilka har en minskad sysselsättning motsvarande 877 personer.

Antal anställda i den minsta storleksklassen, 5-9 anställda, har minskat med 666 individer och ungefär halva det antalet finns bland företag med 10-19 anställda. De största företagen som ingår i studien har ökat marginellt i storlek, mätt i antal anställda. De två regionkategorierna storstäder och större städer med omnejd har båda fått en minskad personalstyrka med upp emot 500 personer vardera. Däremot regiongrupperingen mindre städer/tätorter med omnejd har så gott som behållit samma sysselsättningsnivå under de senaste 9 månaderna. Av tabellen kan vi också se att gruppen med de äldsta företagen, etablerade 1990 eller tidigare, tillsammans har ökat antalet anställda med 170 personer medan företagen som är yngre har minskat med 5-600 anställda.

Sammanfattning

Denna delrapport har som syfte att bedöma hur pandemin påverkat svenska småföretag inom fyra delbranscher. Specifikt intresse finns för att lyfta fram skillnader och likheter mellan kvinnors och mäns företagande inom olika indelningsgrunder baserat på svar från 228 kvinnor samt 972 män vilka har rollen som operativa företagsledare/ägare. Andelarna avseende män och kvinnor beror på hur många av respektive kön som finns i våra olika delbranscher, varav två inom tillverkningsindustrin samt två inom tjänstesektorn. I de olika delbranscherna varierar kvinnors andelar mellan 13–28 procent, lägst andelar finns inom tillverkande branscher och högst andel finns inom delbranschen hotell och restaurang. I denna rapport analyseras likheter och skillnader mellan företag drivna av kvinnor respektive män samt hur småföretagarna utnyttjat möjliga statliga åtgärder, dessa åtgärders betydelse och hur dessa företagare upplever framtidsutsikterna efter pandemins effekter under sex till sju månader från mars till och med oktober 2020.

Pandemins totala effekter varierar kraftigt mellan delbranscher men de totala effekterna på sysselsättningen är begränsade.

De intervjuade 1 200 småföretagen sysselsätter sammanlagt cirka 15 000 personer. Företagen har tillsammans under 2020, jämfört med 2019, minskat sysselsättningen med ungefär 6 procent eller drygt 950 personer. Det är framför allt de minsta företagen som tappat i antal anställda med totalt drygt 660 personer medan företag i den största storleksklassen till och med sett en svag ökning. Knappt 300 färre antal anställda finns i småföretag med kvinnor som ledare, vilket relativt sett innebär en större effekt än för män eftersom kvinnor framför allt är de som relativt sett dominerar i de minsta småföretagen. Män i rollen som företagsledare dominerar å andra sidan inom till exempel delbranschen tillverkningsindustri med hög och medelhög teknologi, en bransch som ökat med närmare 300 anställda under samma period. Sett till delbranscher har de största minskningarna skett inom hotell och restaurang.

Småföretag uppger att de har haft stor nytta av de statliga stödprogrammen.

Rangordnade efter utnyttjandegrad är kostnadssänkande stöd de mest använda. Framst handlar det om sänkta arbetsgivaravgifter (88 procent), ersättning för sjuklönekostnader (65 procent), korttidspermitteringar (47 procent) och omställningsstöd (18 procent). Därefter kommer anstånd avseende moms och arbetsgivaravgifter (17 procent), ett program som ger möjligheter att skjuta kostnader framåt i tiden. Lägst utnyttjandegrad fås för finansieringsstöden Almis Bryggglån samt banklån med statlig lånegaranti med vardera 2 procent i nyttjandegrad. En anledning till dessa låga andelar, för de sistnämnda, är att 8 av 10 småföretag uppger att extern finansiering inte har varit aktuellt under pandemin.

Andelar av företagen vilka uppger att stöd med omfattande användning varit av stor eller avgörande betydelse varierar mellan 58 och 87 procent. Här finns inga skillnader mellan kvinnor och män vad gäller nyttjandegrad förutom att kvinnor har högre utnyttjandegrad för omställningsstöd samt i större utsträckning än män anser att programmen har haft avgörande betydelse för företaget. Det är främst företag med sämre finansiell utveckling som efterfrågat de statliga stöden, vilket är naturligt.

Inom vissa områden finns signifikanta skillnader mellan kvinnor och män.

För våra valda delbranscher finns vissa signifikanta skillnader mellan kvinnor och män, det gäller delbranscher inom tillverkningsindustrin där män, i rollen som företagsledare, är dominerande och delbranschen hotell och restaurang där kvinnor är överrepresenterade, män anser i större omfattning att deras motivation inte har påverkats av pandemin medan kvinnor anser att motivationen har minskat. På liknande sätt anser kvinnor i högre grad än män att deras rädsla att misslyckas som företagare har ökat. Här finns förstås ett samband mellan företagare vilka uppger minskad motivation samt ökad rädsla. Kvinnoledda företag har dessutom, jämfört med företag med män som företagsledare, lägre omsättning och färre anställda. Kvinnor är också överrepresenterade med ledningsuppgifter för yngre företag. Andelen kvinnor med utländsk bakgrund vilka är företagare är lägre än motsvarande andel för män.

För de flesta jämförelser mellan kvinnor och män finns inga signifikanta skillnader.

Det finns en rad områden där jämförelser mellan kvinnors och mäns företagande inte visar några signifikanta skillnader, till exempel mellan olika regioner i landet, hur småföretagarna uppfattar att staten har hjälpt dem att klara effekter av pandemin, behov av ny kompetens där båda grupperna i stor omfattning (80 procent) säger att det inte finns ett sådant behov eller att grupperna i samma omfattning (cirka 40 procent) uppger att de ser nya affärsmöjligheter.

I tidigare forskning finns sammanfattningar kring likheter och skillnader mellan män och kvinnor som småföretagare, se till exempel Holmquist och Sundin (2015). I vår studie används fyra delbranscher, två inom tillverkningsindustrin samt två inom tjänstesektorn. Det finns fler kvinnor än män som är småföretagare inom de två studerade servicebranscherna samt fler män än kvinnor inom tillverkningsindustrin jämfört med deras relativa andel i urvalet. Detta trots att vi valt en undre gräns på minst fem anställda vid val av företag fast i likhet med ovanstående studie ser vi större likheter mellan kvinnor och män än skillnader. Några ytterligare exempel på detta är följande.

Det finns inga skillnader för andelen kvinnor och män och deras andelar avseende positiv eller negativ effekt av pandemin. Majoriteten i både grupperna befarar en negativ påverkan. Andelen företagare vilka anser att motivationen har ökat är lika stor i grupperna. Drygt 4 av 10 kvinnor och män har under pandemin minskat eller avstått från löner eller andra ersättningar, inom delbranschen hotell och restauranger är denna siffra för båda könen 7 av 10 företagare. Här finns inga skillnader mellan regionerna, antal anställda eller ålder på företagarna.

Ytterligare områden där vi inte ser skillnader mellan män och kvinnor är deras uppfattning avseende hur likviditeten, lönsamheten, möjligheten att rekrytera personal, skaffa extern finansiering, bedömning av effekter av statliga åtgärder, hur försäljning och orderingång har påverkats, samt hur företagarna ser på framtida användningar av olika digitaliseringsmöjligheter.

Vår slutsats av detta blir att det finns fler likheter än skillnader och att det därför är spännande framöver att mer i detalj analysera likheter mellan effekter för kvinnors och mäns företagande.

Bilaga 1. Enkät

SKOP

Undersökning för Almi september 2020

Bakgrund

A1. Är företaget (Namn från variabeldata) aktivt och har verksamhet?

- 1 Ja
 2 Nej

OM Nej på fråga 1

Avbryt och tacka

A2. Vilken är din roll i företaget?

- 1 Företagsledare/VD
 2 Styrelseordförande
 3 Annat, Vad?

A3. Äger du själv företaget helt eller delvis?

- 1 Ja
 2 Nej

A4. Vilket är startade företaget sin verksamhet?
Lista - 4 positioner

A5. I vilken kommun är företaget registrerat
Hämtas från urvalet - 4 positioner

A6. Är du kvinna eller man?

- 1 Kvinna
 2 Man

A7. Vilket år är du född?
Lista - 4 positioner

A8. Var är du född?

- 1 Sverige
 2 Norge, Danmark, Finland, Island
 3 Övriga Europa, Australien, Nya Zeeland
 4 Nordamerika
 5 Syd- eller Mellanamerika
 6 Afrika
 7 Asien
 8 Annat, Vad?

OM2-8 på fråga 8

A9. Hur många år har du bott i Sverige?
Lista - 2 positioner

A10. Var är din pappa född?

- 1 Sverige
 2 Norge, Danmark, Finland, Island
 3 Övriga Europa, Australien, Nya Zeeland
 4 Nordamerika
 5 Syd- eller Mellanamerika
 6 Afrika
 7 Asien
 8 Annat, Vad?

A11. Var är din mamma född?

- 1 Sverige
 2 Norge, Danmark, Finland, Island
 3 Övriga Europa, Australien, Nya Zeeland
 4 Nordamerika
 5 Syd- eller Mellanamerika
 6 Afrika
 7 Asien
 8 Annat, Vad?

A12. Har ditt företag försäljning till kunder inom tio mil?

- 1 Nej, inte alls
 2 Ja, men i liten utsträckning
 3 Ja, i ganska stor utsträckning
 4 Ja, i mycket stor utsträckning

A13. Exporterar företaget varor eller tjänster?

- 1 Nej, inte alls
 2 Ja, men i liten utsträckning
 3 Ja, i ganska stor utsträckning
 4 Ja, i mycket stor utsträckning

A14. Importerar företaget varor eller tjänster?

- 1 Nej, inte alls
 2 Ja, men i liten utsträckning
 3 Ja, i ganska stor utsträckning
 4 Ja, i mycket stor utsträckning

Effekter av pandemin

B1. Om du tänker på hur pandemin har påverkat företaget.

Har pandemin haft övergripande positiv eller negativ påverkan på ditt företag och dess verksamhet? Eller har företaget inte påverkats alls?

- 1 Positiv
 2 Ingen påverkan
 3 Negativ

Vi har några frågor om hur olika saker har förändrats under pandemin. Om de har ökat, minskat eller är oförändrade.

B2. Hur har försäljning och orderingång påverkats?

- 1 Ökat mycket
 2 Ökat litet
 3 Inte påverkats
 4 Minskat litet
 5 Minskat mycket

B3. Hur har lönsamheten påverkats?

- 1 Förbättrats mycket
 2 Förbättrats litet
 3 Inte påverkats
 4 Försämrats litet
 5 Försämrats mycket

B4. Hur har likviditeten påverkats?

- 1 Förbättrats mycket
 2 Förbättrats litet
 3 Inte påverkats
 4 Försämrats litet
 5 Försämrats mycket

B5. Hur har leveransertill och från företaget påverkats?

- 1 Förbättrats mycket
 2 Förbättrats litet
 3 Inte påverkats
 4 Försämrats litet
 5 Försämrats mycket
 8 Inte varit aktuellt

B6. Hur har möjligheten att rekrytera personal påverkats?

- 1 Förbättrats mycket
 2 Förbättrats litet
 3 Inte påverkats
 4 Försämrats litet
 5 Försämrats mycket
 8 Inte varit aktuellt

B7. Hur har möjligheten att skaffa extern finansiering påverkats?

- 1 Förbättrats mycket
 2 Förbättrats litet
 3 Inte påverkats
 4 Försämrats litet
 5 Försämrats mycket
 8 Inte varit aktuellt

B8. Har företaget varslat eller sagt upp personal pga pandemin utan att utnyttja statligt stöd för permitteringar?

- 1 Ja
 2 Nej

Vilka av följande statliga stödformer har företaget använt under coronapandemin.

B9. Korttidspermittering

- 1 Ja
 2 Nej

B10. Omställningsstöd

- 1 Ja
 2 Nej

B11. Sänkta arbetsgivaravgifter

- 1 Ja
 2 Nej

B12. Ersättning för sjuklönekostnader

- 1 Ja
 2 Nej

B13. Anstånd med att betala moms och arbetsgivaravgifter

- 1 Ja
 2 Nej

B14. ALMI:s bryggglån för mindre företag

- 1 Ja
 2 Nej

B15. Banklån med statlig lånegaranti

- 1 Ja
 2 Nej

Uppföljningsfrågor om ja på någon av B9-B15

B16. Om du tänker på de statliga stöd som företaget har använt.

Vilken betydelse har de haft för företaget?

- Avgörande betydelse för att rädda företaget
- 1 Mycket stor
 2 Ganskat stor
 3 Bara liten
 4 Ingen alls
 5

- B17. Har företaget under pandemin fått nytt banklån?**
- 1 Ja
 - 2 Nej

- B18. Har företaget under pandemin fått nytt ägarkapital?**
- 1 Ja
 - 2 Nej

OM ja på fråga B17 eller B18

- B19. Vilken betydelse hade den finansieringen för företaget?**
- 1 Avgörande betydelse för att rädda företaget
 - 2 Mycket stor
 - 3 Ganska stor
 - 4 Bara liten
 - 5 Ingen alls

- B20. Har företagsledningen och/eller ägarna minskat eller avstått från lön eller andra ersättningar pga pandemin?**
- 1 Ja, minskat eller avstått
 - 2 Nej, inte minskat eller avstått

B21. Hur många anställda omräknat till heltidsarbete hade företaget i genomsnitt år 2019 med dig själv inräknad?
Lista - 4 positioner

B22. Hur många anställda finns nu i företaget med dig själv inräknad?
Om några arbetar deltid skall du räkna om deltiderna till heltid årsarbete.
Lista - 4 positioner

- B23. Vilken är din övergripande bedömning av hur staten har hjälpt de mindre företagen att klara coronapandemins effekter?**
- 1 Mycket bra
 - 2 Ganska bra
 - 4 Ganska dåligt
 - 5 Mycket dåligt

Framtiden

Om du tänker på de kommande två åren. I vilken utsträckning kommer företaget att satsa mer eller mindre på följande? Eller blir det oförändrat?

C1. I vilken utsträckning kommer företaget att satsa mer eller mindre på digitala kanaler för försäljning, dvs e-handel?

- 1 Mycket mer
- 2 Litet mer
- 3 Oförändrat
- 4 Litet mindre
- 5 Mycket mindre
- 6 Inte alls

C2. I vilken utsträckning kommer företaget att satsa mer eller mindre på personalens kompetens att använda digitala verktyg?

- 1 Mycket mer
- 2 Litet mer
- 3 Oförändrat
- 4 Litet mindre
- 5 Mycket mindre
- 6 Inte alls

C3. I vilken utsträckning kommer företaget att satsa mer eller mindre på att kommunikation, möten och nätverkande sköts via digitala verktyg?

- 1 Mycket mer
- 2 Litet mer
- 3 Oförändrat
- 4 Litet mindre
- 5 Mycket mindre
- 6 Inte alls

C4. I vilken utsträckning kommer företaget att satsa mer eller mindre på samarbete med andra regionala företag?

- 1 Mycket mer
- 2 Litet mer
- 3 Oförändrat
- 4 Litet mindre
- 5 Mycket mindre
- 6 Inte alls

C5. Hur har coronapandemin påverkat din motivation att driva företag?

- 1 Ökat mycket
- 2 Ökat litet
- 3 Inte påverkat
- 4 Minskat litet
- 5 Minskat mycket

C6. Hur har coronapandemin påverkat din rädsla för att misslyckas som företagare?

- 1 Ökat mycket
- 2 Ökat litet
- 3 Inte påverkat
- 4 Minskat litet
- 5 Minskat mycket

C7. Har Coronapandemin medfört att företaget upptäckt och vill utveckla nya affärsmöjligheter?

- 1 Ja
- 2 Nej

C8. Har Coronapandemin påverkat företagets kommande behov av kompetensutveckling och helt nya former av kompetenser?

- 1 Ja
- 2 Nej

Uppföljning

D1. Får vi i framtiden återkomma med några korta frågor om hur företaget har utvecklats pga pandemin?

- 1 Ja
- 2 Nej

Bilaga 2. Bakgrundsdata

Urval

Aktiva aktiebolag med 5-49 anställda

Stratifierat

Tillverkande företag med hög & medelhög teknologi SNI 20, 21, 26-30

Tillverkande företag med låg & medellåg teknologi SNI 10-19, 2-25, 31-33

Detaljhandel SNI 47

Hotell & restaurang SNI 55-56

Datinsamling

Telefonintervjuer

28 september till 10 november 2020

Antal intervjuer

300 i varje strata

Total 1.200

21 procent ville inte medverka

Ägande

85% äger helt eller delvis företaget

15% är inte ägare

Utländsk bakgrund

17% intervjupersonen eller förälder född utomlands

83% ingen utländsk bakgrund

Kön

19% kvinnor

81% män

Intervjupersonens ålder

15% 40 år eller yngre

67% 41-60 år

18% 61 år eller äldre

Del av Sverige

31% Storstäder och storstadsnära kommuner

37% Större städer och kommuner nära större stad

32% Mindre stad/tätort & landsbygdskommuner

Företagets startår

37% före år 1991

42% Mellan år 1991 till 2010

21% Mellan år 2011 till 2020

Företagets omsättning

35% 10 miljoner eller mindre

29% Mellan 10 och 20 miljoner

36% Mer än 20 miljoner

Bilaga 3. Tabell 17

T-test av medelvärden för olika Corona-effekter och användare respektive icke-användare av statliga stödprogram. Medelvärden har beräknats på en 5-gradig skala från 1 ”Försämrats mycket” till 5 ”Förbättrats mycket”.

Tabell 17 Effekter av pandemin och nyttjat/icke nyttjat stödprogram

Effekter av pandemin – områden	Nyttjat stöd-program	Medel-värden	P-värden	Effekter av pandemin – områden	Nyttjat stöd-program	Medel-värden	P-värden
Varslat utan statligt stöd				Ersättning sjuklönekostnader			
Försäljning	Ja	1,52	<0,001	Försäljning	Ja	2,35	0,316
	Nej	2,50			Nej	2,27	
Lönsamhet	Ja	1,63	<0,001	Lönsamhet	Ja	2,37	0,241
	Nej	2,50			Nej	2,28	
Likviditet	Ja	1,97	<0,001	Likviditet	Ja	2,59	0,110
	Nej	2,69			Nej	2,49	
Leveranser	Ja	2,36	0,221	Leveranser	Ja	2,43	0,870
	Nej	2,44			Nej	2,44	
Rekrytering	Ja	2,77	<0,001	Rekrytering	Ja	3,12	0,008
	Nej	3,10			Nej	2,89	
Finansiering	Ja	2,45	0,010	Finansiering	Ja	2,78	0,093
	Nej	2,79			Nej	2,55	
Korttidspermittering				Anstånd med moms och avgifter			
Försäljning	Ja	1,57	<0,001	Försäljning	Ja	1,84	<0,001
	Nej	2,98			Nej	2,42	
Lönsamhet	Ja	1,70	<0,001	Lönsamhet	Ja	1,89	<0,001
	Nej	2,90			Nej	2,43	
Likviditet	Ja	2,10	<0,001	Likviditet	Ja	2,14	<0,001
	Nej	2,95			Nej	2,65	
Leveranser	Ja	2,36	0,003	Leveranser	Ja	2,35	0,102
	Nej	2,49			Nej	2,45	
Rekrytering	Ja	2,99	0,363	Rekrytering	Ja	2,83	0,019
	Nej	3,07			Nej	3,09	
Finansiering	Ja	2,65	0,623	Finansiering	Ja	2,50	0,060
	Nej	2,72			Nej	2,76	
Omställningsstöd				ALMIs Bryggglån			
Försäljning	Ja	1,41	<0,001	Försäljning	Ja	1,26	<0,001
	Nej	2,32			Nej	2,33	
Lönsamhet	Ja	1,41	<0,001	Lönsamhet	Ja	1,22	<0,001
	Nej	2,27			Nej	2,36	
Likviditet	Ja	1,68	<0,001	Likviditet	Ja	1,57	<0,001
	Nej	2,42			Nej	2,57	
Leveranser	Ja	2,37	0,174	Leveranser	Ja	2,05	0,021
	Nej	2,44			Nej	2,44	
Rekrytering	Ja	2,78	0,008	Rekrytering	Ja	3,00	0,008
	Nej	3,09			Nej	3,05	
Finansiering	Ja	2,63	0,561	Finansiering	Ja	2,86	0,523
	Nej	2,71			Nej	2,68	
Sänkta arbetsgivaravgifter				Banklån med lånegaranti			
Försäljning	Ja	2,28	0,018	Försäljning	Ja	1,86	0,100
	Nej	2,56			Nej	2,33	
Lönsamhet	Ja	2,31	0,020	Lönsamhet	Ja	1,86	0,064
	Nej	2,56			Nej	2,34	
Likviditet	Ja	2,53	0,065	Likviditet	Ja	1,81	<0,001
	Nej	2,70			Nej	2,57	
Leveranser	Ja	2,43	0,958	Leveranser	Ja	2,35	0,102
	Nej	2,43			Nej	2,44	
Rekrytering	Ja	3,04	0,997	Rekrytering	Ja	2,83	0,870
	Nej	3,05			Nej	3,09	
Finansiering	Ja	2,68	0,739	Finansiering	Ja	2,50	0,060
	Nej	2,74			Nej	2,76	

Referenser

- Brown, R., & Rocha, A. (2020). Entrepreneurial uncertainty during the Covid-19 crisis: Mapping the temporal dynamics of entrepreneurial finance. *Journal of Business Venturing Insights*, 14, e00174.
- Cacciotti, G., Hayton, J. C., Mitchell, J. R., & Giazitzoglu, A. (2016). A reconceptualization of fear of failure in entrepreneurship. *Journal of Business Venturing*, 31(3), 302–325.
- Carstensen, L. L., Shavit, Y. Z., & Barnes, J. T. (2020). Age Advantages in Emotional Experience Persist Even Under Threat From the COVID-19 Pandemic. *Psychological Science*, 31(11), 1374–1385.
- Davidsson, P. (2020). Guidepost: Look Out! See Change? Sea Change Ahead! *Academy of Management Discoveries*, 6(3), 321–324.
- Eurostat (2016). Aggregation of manufacturing based on NACE Rev 2. Aggregations on services based on NACE Rev 2. - https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/Annexes/htec_esms_an3.pdf.
- Holmquist, C & Sundin, E. (2015) *25 år med kvinnors företagande: Från osynligt till drivkraft för tillväxt*. Tillväxtverket. Stockholm.
- Kuckertz, A., Brändle, L., Gaudig, A., Hinderer, S., Morales Reyes, C. A., Prochotta, A., Steinbrink, K.M. & Berger, E. S. C. (2020). Startups in times of crisis – A rapid response to the COVID-19 pandemic. *Journal of Business Venturing Insights*, 1, e00169.
- Lee, C. K., Cottle, G. W., Simmons, S. A., & Wiklund, J. (2020). Fear not, want not: Untangling the effects of social cost of failure on high-growth entrepreneurship. *Small Business Economics*.
- Malmström, M., & Wincent, J. (2018). Bank lending and financial discrimination from the formal economy: How women entrepreneurs get forced into involuntary bootstrapping. *Journal of Business Venturing Insights*, 10/November, 1–8.
- Manolova, T. S., Brush, C. G., Edelman, L. F., & Elam, A. (2020). Pivoting to stay the course: How women entrepreneurs take advantage of opportunities created by the COVID-19 pandemic. *International Small Business Journal: Researching Entrepreneurship*, 38(6), 481–491.
- McGrath, R. G. (2010). Business models: A discovery driven approach. *Long Range Planning*, 43(2–3), 247–261.
- Newman, A., Mole, K. F., Ucbasaran, D., Subramanian, N., & Lockett, A. (2018). Can Your Network Make You Happy? Entrepreneurs' Business Network Utilization and Subjective Well-being. *British Journal of Management*, 29(4), 613–633.
- Reymen, M.M.J., Adries, P., Berends, H., Mauer, R., Stephan, U. & Van Burg, E. (2015). Understanding Dynamics of Strategic Decision Making in Venture Creation: A Process Study of Effectuation and Causation. *Strategic Entrepreneurship Journal*, 9(4), 2351–2379.
- Sarasvathy, S.D., 2001. Causation and effectuation: toward a theoretical shift from economic inevitability to entrepreneurial contingency. *Academy of Management Review*, 26(2), 243–263.
- Wenzel, M., Stanske, S., & Lieberman, M. B. (2020). Strategic responses to crisis. *Strategic Management Journal*, (March), 7–18.
- SCB (2019). *Statistik om operativa företagsledare. En beskrivning av genomförande och metoder*. https://tillvaxtverket.se/download/18.3b165ccb16c3a63ec93e0e3f/1565599386014/Dokumentation_procent20av_procent20statistiken.pdf.
- Thorgren, S., & Williams, T. A. (2020). Staying alive during an unfolding crisis: How SMEs ward off impending disaster. *Journal of Business Venturing Insights*, 14, e00187.
- Tillväxtanalys (2018). *Främja kvinnors företagande – en statistiksammanställning*. Statistik 2018:06.
- Tillväxtverket (2020). <https://tillvaxtverket.se/statistik/vara-undersokningar/operativa-foretagsledare.html>.
- Wennberg, K., Pathak, S., & Autio, E. (2013). How culture moulds the effects of self-efficacy and fear of failure on entrepreneurship. *Entrepreneurship & Regional Development*, 25(9–10), 756–780.